

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра методики професійного навчання

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

**Методичні рекомендації з вивчення дисципліни
та виконання індивідуальних контрольних завдань
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»
для усіх спеціальностей МНАУ денної форми навчання**

Миколаїв

2018

УДК 331.45

О-75

Методичні рекомендації розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії і практики психолого-педагогічних дисциплін.

Протокол № _____ від «__» _____ 2018р.

Друкується за рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № _____ від «__» _____ 2018р.

Укладачі:

- В.М. Курепін - старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївського національного аграрного університету
- К.О. Яблуновська - асистент кафедри методики професійного навчання, Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

- О.А. Герасіменя - начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради.
- Л.О. Комісарова - кандидат педагогічних наук, заступник директора департаменту освіти і науки Миколаївської обласної державної адміністрації – начальник управління науки, координації діяльності вищої та професійно-технічної освіти і кадрового забезпечення.

Зміст

Вступ	4
Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи	4
Порядок вивчення дисципліни	5
Програма дисципліни «Основи охорони праці», «Охорона праці»	6
Загальні вказівки	6
Питання для самопідготовки студентів та виконання контрольних індивідуальних завдань	6
Список літератури, потрібної для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних контрольних робіт	20
Основні законодавчі та нормативно-правові акти.....	20
Основна література.....	21
Додаткова література.....	22
Інтернет-ресурси.....	22
Методичні вказівки до виконання індивідуального контрольного завдання	22
Загальні вимоги до оформлення роботи	22
Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання	23
Оформлення змісту індивідуального контрольного завдання	23
Оформлення основної частини індивідуального контрольного завдання.....	23
Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального контрольного завдання	25
Оформлення списку літератури індивідуального контрольного завдання	25
Оформлення додатків індивідуального контрольного завдання	25
Додатки	26

Вступ

Мета цих методичних вказівок - визначити зміст і обсяг дисципліни «Основи охорони праці», що вивчаються студентами Миколаївського національного аграрного університету, а також допомогти їм у практичній реалізації набутих знань при виконанні індивідуального контрольного завдання, що є основною формою поточного контролю успішності студентів.

Робочою програмою дисципліни «Основи охорони праці» передбачено самостійне виконання індивідуального контрольного завдання до виконання якого вони приступають після вивчення теоретичної частини курсу.

Мета виконання індивідуального контрольного завдання – надати майбутньому фахівцю в галузі охорони праці, управління охороною праці теоретичні знання та практичні навички для вирішення проблем організації та технічного забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на об'єктах майбутньої професійної діяльності, тобто надати йому умови та можливість самостійно приймати інженерні рішення з безпеки праці на промислових підприємствах. Вирішення цих питань на практиці неможливе без практичних навичок. Для цього необхідно, щоб студент самостійно міг користуватися науково-технічною літературою та довідниками; аналізувати небезпечні ситуації того чи іншого процесу, самостійно вирішувати різноманітні питання безпечних умов праці при практичній діяльності.

Методичні вказівки, розроблені відповідно до робочої програми дисципліни «Основи охорони праці» включають в себе такі головні частини: загальні вказівки до виконання та оформлення роботи; порядок вивчення дисципліни; програма «Основи охорони праці», «Охорона праці»; індивідуальні контрольні завдання; список літератури (нормативної, навчальної, довідкової, інтернет-ресурсів), потрібної для освоєння теоретичних питань та вирішення практичних завдань; методичні вказівки до виконання індивідуального завдання.

1. Загальні вказівки до виконання та оформлення роботи

Робота складається з розв'язання індивідуальних контрольних завдань по кожній темі. Кожен студент вибирає завдання згідно з порядковим номером у навчальному журналі викладача. Кожне завдання має свою назву. Студенти, які вибрали індивідуальні завдання виконують роботу згідно плану. Для цього вони повинні:

1. Уявити для себе тему індивідуального завдання.
2. Порядок її викладення.
3. Обсяг матеріалу.
4. Його зв'язок з іншими завданнями.
5. Приступити до виконання індивідуального завдання.
6. Оформити індивідуальне завдання.
7. На практичному занятті захистити своє завдання.

Якщо студент був відсутній на заняттях, де викладач пояснював порядок виконання та оформлення індивідуальних контрольних завдань, він зобов'язан особисто отримати методичні вказівки до виконання індивідуального контрольного завдання у викладача (асистента) на консультації (графік консультацій викладача).

2. Порядок вивчення дисципліни

Робочою програмою дисципліни «Основи охорони праці» для студентів денної форми навчання передбачені такі форми навчальної роботи:

- лекційні заняття;
- практичні заняття;
- самостійна робота;
- виконання індивідуальних контрольних завдань по кожній темі.

Лекційні заняття з вище перерахованої дисципліни займає провідне місце в навчальному процесі студентів денної форми. Метою їх є:

- викладення основного наукового змісту дисципліни і націлювання на подальшу самостійну роботу студентів;
- забезпечення засвоєння студентами методологічних основ викладеного навчального матеріалу, а також подальшого використання отриманих знань у практичній діяльності майбутніх фахівців;
- підвищення ефективності усіх видів навчальних занять, закріплення знань і прояву творчих здібностей студентів;
- активізація навчання на основі проблемного характеру викладу матеріалу і тісного зв'язку теорії з практикою;
- щільне ув'язування лекційного матеріалу з тим, що вивчається на практичних заняттях.

Практичні заняття застосовуються для ознайомлення студентів з практичним використанням набутих теоретичних знань. Метою практичних занять є закріплення і поглиблення знань, отриманих при вивченні теоретичного матеріалу, здійснення зв'язку теорії з практикою. Під час проведення практичних занять здійснюється поточний контроль знань у відповідності до вимог робочої програми вивчаємої дисципліни.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Робоча програма передбачає самостійне поглиблене пророблення студентами найбільш важливих тем дисципліни. Мета самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни:

- закріплення теоретичних положень, викладених на лекційних заняттях;
- активізація творчих здібностей студента, розвиток навичок роботи з технічною літературою;
- ознайомлення з нормативною літературою;
- набуття досвіду самостійного вирішення питань.

Індивідуальні контрольні завдання підсумовують знання, здобуті студентом в результаті вивчення теоретичного матеріалу, надають можливість реалізувати їх при вирішенні практичних завдань, що збігаються із завданнями майбутньої дипломної роботи та реальними проблемами, з якими можуть зіткнутися випускники університету в своїй практичній діяльності. Виконання індивідуального контрольного завдання є формою поточного контролю самостійного вивчення дисципліни. При успішному виконанні всіх форм навчальної роботи студент допускається до заліку чи іспиту.

3. Програма дисципліни «Основи охорони праці», («Охорона праці»)

3.1. Загальні вказівки

При викладенні дисципліни «Основи охорони праці» («Охорона праці») застосовується модульна система організації навчального процесу як одна з найбільш передових і сучасних технологій навчання. Згідно з такою системою загальна кількість навчального матеріалу дисципліни, що підлягає вивченню, поділена на окремі модулі, кожний з яких являє собою коло взаємозв'язаних між собою тем. Задля сумісності з традиційною системою організації освітнього процесу прийнята така розбивка на модулі, при якій кожний з них в більшій своїй частині збігається з розділами типової програми дисциплін, рекомендованої Міністерством освіти і науки України. Кожний модуль детальніше розбивається на заняття (лекція, практичні заняття, самостійна підготовка).

Кожне заняття включає в себе декілька ключових питань схожої тематики, що підлягають детальному вивченню. Для зручності пошуку вони мають посилання на відповідні літературні джерела.

3.2. Питання для самопідготовки студентів та виконання індивідуальних контрольних завдань

Модуль № 1. Правові та організаційні основи охорони праці.

Лекція № 1. Вступ. Загальні питання охорони праці.

Самостійна підготовка.

Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: термінологія охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників: шкідливий виробничий фактор. Небезпечний виробничий фактор. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Античні вчені про охорону праці на підприємства того часу.
2. Лікарі епохи Відродження про важкі умови праці на підприємства того часу.
3. Підхід до вирішення проблем охорони праці в Великобританії.
4. Підхід до вирішення проблем охорони праці в Франції.
5. Підхід до вирішення проблем охорони праці в Америці.
6. Підхід до вирішення проблем охорони праці в Німеччині.
7. Підхід до вирішення проблем охорони праці в Швейцарії.
8. Перший Кодекс законів про працю України, загальні поняття та вимоги.
9. Державні органи регулювання трудових правовідносин і професійні спілки в Україні (1917-1919 роки).
10. Правове вдосконалення діяльності державних органів, що працювали у трудовій сфері (1917-1919 роки).
11. Масове безробіття, як складна проблема, яка постала перед Української Народної Республіки (1917-1919 роки).
12. Перші практичні дії уряду Української держави щодо професійних спілок (1918 р).
13. Передумови виникнення професійних спілок в Україні та Закону «Про професійні спілки».

14. Характерні риси робітників як соціальної верстви працівників у сільській місцевості Російської імперії (територія України) у період 1880 – 1990 роки.

15. Страйк, як основна форма боротьби робітників України в останній чверті XIX ст.

16. Перший нормативний акт, що закріпив за найманими працівниками право на створення професійних спілок та дав можливість працівникам відстоювати свої соціально-економічні інтереси (4 березня 1906 р.).

17. Міжнародна організація праці: створення, мета, членство, Стратегічні цілі.

18. Діяльність Міжнародної організації праці в Україні.

19. Співпраця між урядом України та Міжнародною організацією праці.

20. Декларація МОП про основоположні принципи і права у сфері праці.

21. Загальні положення Конвенції МОП про примусову чи обов'язкову працю.

22. Загальні положення Конвенції МОП про свободу асоціації та захист права на організацію.

23. Загальні положення Конвенції про право на організацію і на ведення колективних переговорів.

24. Загальні положення Конвенції про рівну винагороду.

25. Загальні положення Конвенції про скасування примусової праці

26. Загальні положення Конвенції про дискримінацію в галузі праці та заняття.

27. Загальні положення Конвенції про мінімальний вік для прийому на роботу.

28. Загальні положення Конвенції про інспекцію праці в сільському господарстві.

29. Міжнародне бюро праці: призначення, головні функції, організаційний склад, роль у розвитку МОП.

30. Ознаки управління безпекою праці на підприємствах АПК.

31. Історія боротьби соціальних реформаторів європейських стран за скорочення робочого часу.

32. Загальні поняття про фізичні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

33. Загальні поняття про хімічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

34. Загальні поняття про біологічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

35. Загальні поняття про психофізіологічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

Лекція № 2. Правові та організаційні основи охорони праці.

Самостійна підготовка.

Законодавча та нормативна база України про охорону праці. Принципи державної політики в галузі охорони праці, гарантії прав громадян на охорону праці. Фінансування охорони праці: основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Історія боротьби працівників підприємств за належні, безпечні і здорові умови праці на виробництві.

2. Законодавство України про право усіх громадян України на належні, безпечні і здорові умови праці на виробництві.
3. Історія боротьби жінок за закріплення належних умов праці у трудовому законодавстві.
4. Правове закріплення умов праці жінок у трудовому законодавстві України.
5. Правове закріплення умов праці жінок на міжнародному рівні.
6. Історія боротьби соціальних реформаторів ХІХ сторіччя за належні, безпечні і здорові умови праці неповнолітніх на виробництві.
7. Правове закріплення умов праці неповнолітніх у трудовому законодавстві України.
8. Правове закріплення умов праці неповнолітніх на міжнародному рівні.
9. Правове закріплення прав усіх працюючих на щотижневий відпочинок, щорічну оплачувану відпустку.
10. Правове закріплення прав щодо встановлення скороченого робочого дня до окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.
11. Правове закріплення прав щодо забезпечення громадян України у разі їх повної, часткової або тимчасової втрати працездатності.
12. Правове закріплення прав щодо забезпечення громадян України на охорону здоров'я.
13. Правове закріплення прав громадян щодо охорони здоров'я на міжнародному рівні.
14. Правове закріплення прав громадян України на медичну допомогу та медичне страхування.
15. Правове закріплення прав громадян щодо медичної допомоги та медичного страхування на міжнародному рівні.
16. Поняття робочого часу за трудовим правом. Види тривалості робочого часу.
17. Режим роботи і облік робочого часу на підприємствах України.
18. Поняття надурочних робіт і порядок їх проведення на підприємствах України.
19. Поняття, складові та загальна характеристика режимів робочого часу на підприємствах України.
20. Поняття та загальна характеристика окремих видів часу відпочинку . на підприємствах України
21. Загальна характеристика права на відпустки на підприємствах України.
22. Правове регулювання щорічних відпусток на підприємствах України.
23. Правове регулювання щорічних відпусток категорій працівників, які мають право одержання відпустки за їх бажанням у зручний для них час на підприємствах України.
24. Особливості правового статусу працівників сільськогосподарських підприємств кооперативного типу.
25. Поняття про трудовий договір, як угода про працю між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України; сторони трудового договору.
26. Зміст трудового договору між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.
27. Форми трудового договору; види трудового договору між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.

28. Трудовий договір про сумісництво та суміщення професій (посад) між роботодавцем і найманим працівником на підприємствах України.

29. Трудовий договір між роботодавцем і молодим спеціалістом на підприємствах України.

30. Трудовий договір між роботодавцем і неповнолітніми працівниками, інвалідом на підприємствах України.

31. Правове закріплення умов праці інвалідів у трудовому законодавстві України.

32. Правове закріплення умов праці інвалідів на міжнародному рівні.

33. Поняття та основні види нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.

34. Основоположний документ в галузі охорони праці України: основні положення, завдання.

35. Фінансування охорони праці на підприємствах України.

Лекція № 3. Державне управління, нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві АПК.

Самостійна підготовка.

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Суть і завдання управління охороною праці. Концепція управління охороною праці.

2. Органи державного управління охороною праці: їх компетенції та повноваження.

3. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці в Україні.

4. Профспілковий та громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

5. Управління охороною праці та обов'язки роботодавця.

6. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

7. Служба охорони праці на підприємстві: основні положення, функції та завдання.

8. Комісія з питань охорони праці підприємства: основні положення, функції та завдання.

9. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді на підприємстві.

10. Сутність та види матеріального стимулювання праці на підприємстві.
11. Розробка системи матеріального стимулювання праці на підприємстві.
12. Складові зарубіжного досвіду стимулювання робітників підприємств.
13. Вітчизняний та зарубіжний досвід заохочення робітників наданням вільного часу.
14. Вітчизняний та зарубіжний досвід залучення працівників до управління виробництвом.
15. Вітчизняний та зарубіжний досвід планування кар'єри персоналу підприємства, як чинник мотивації.
16. Атестація робочих місць за умовами праці: основні вимоги до проведення, головна мета та результати атестації, періодичність атестації.
17. Організаційне, методичне керівництво і контроль за проведенням всіх етапів атестації, завдання атестації.
18. Порядок дій комісії з атестації щодо організації атестації, оцінка умов праці керівників та спеціалістів.
19. Оцінка умов праці керівників та спеціалістів, оформлення результатів досліджень, основних документів атестації.
20. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці на підприємствах.
21. Сигнальні фарбування: червоний та синій кольори.
22. Сигнальні фарбування: жовтий та зелений кольори.
23. Види та виконання знаків безпеки, правила застосування знаків.
24. Група заборонних знаків безпеки.
25. Група попереджувальних знаків безпеки.
26. Група приписуючих знаків безпеки.
27. Група вказівних знаків безпеки.
28. Знаки пожежної безпеки.
29. Евакуаційні знаки і знаки медичного та санітарного призначення.
30. Найбільш поширені символи небезпеки.
31. Знак радіоактивності, біологічної та хімічної небезпеки.
32. Європейські знаки небезпеки.
33. Сигнальна розмітка. Види та виконання сигнальної розмітки.
34. Призначення і правила застосування сигнальної розмітки. Кольорографічні зображення і розміри сигнальної розмітки.
35. Вимоги до конструкції і матеріалам. Вимоги до лакофарбових матеріалів, покриттів і інших матеріалів сигнальних і контрастних кольорів. Стійкість до впливу кліматичних факторів.

Лекція № 4. Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Самостійна підготовка.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві.
2. Послідовність дій керівника підприємства при організації навчання та перевірка знань з питань охорони праці, відповідальність керівників за організацію і здійснення навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці.
3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці при виконанні робіт з підвищеною небезпекою.
4. Комісія з перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві.
5. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці.
6. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб підприємства.
7. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб невеликих підприємств.
8. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці приватні підприємці, що використовують найману працю.
9. Організація навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб і спеціалістів невеликих підприємств, де немає можливості провести навчання.
10. Організацію позачергової перевірки знань посадових осіб та фахівців з питань охорони праці підприємств.
11. Організація і проведення інструктажів з питань охорони праці на підприємстві.
12. Організація і проведення вступного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
13. Організація і проведення первинного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
14. Організація і проведення повторного та позапланового інструктажів з питань охорони праці на підприємстві.
15. Організація і проведення цільового інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
16. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.
17. Визначення понять і термінів, щодо організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці.
18. Загальна характеристика тематичного плану і програми навчання з питань охорони праці посадових осіб.
19. Загальна характеристика Перелік робіт з підвищеною небезпекою, для виконання яких потрібне спеціальне навчання і щорічна перевірка знань працівників з питань охорони праці.
20. Загальна характеристика психофізіологічних показників для професійного добору по видам робіт.
21. Загальна характеристика посад посадових осіб, які зобов'язані проходити попередню і періодичну перевірку знань з охорони праці.
22. Основні поняття про виробничий травматизм.
23. Причини виробничого травматизму.
24. Дослідження виробничого травматизму.
25. Основні заходи щодо запобігання травмам та професійним захворюванням.
26. Мета і методи аналізу. Показники частоти і важкості травматизму.

27. Визначення матеріальних наслідків травматизму та професійних захворювань.

28. Виробничі травми, професійні захворювання, їх загальна характеристика та загальноприйнята класифікація.

29. Технічні заходи щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму.

30. Організаційні заходи щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму.

31. Технічні заходи щодо попередження та усунення причин професійної захворюваності.

32. Організаційні заходи щодо попередження та усунення причин професійної захворюваності.

33. Мета та завдання профілактики професійних захворювань і отруєнь на виробництві.

34. Загальна характеристика та основні положення наказу Держнаглядохоронпраці № 15 від 26.01.2005 року.

35. Загальна характеристика та основні положення нормативно-правових актів про навчання з питань охорони праці підприємства.

Модуль № 2. Основи фізіології, гігієни праці.

Лекція № 5. Основи фізіології та гігієни праці.

Самостійна підготовка.

Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Загальні поняття фізіологія праці, основними задачами фізіології праці.
2. Види робіт у процесі трудової діяльності людини, їх характеристика.
3. Дія центральної нервової системи людини у процесі трудової діяльності.
4. Поняття працездатності, фактори які впливають на працездатність під час трудового процесу.
5. Поняття стомлення і перевтоми, фактори які впливають на працездатність під час трудового процесу.
6. Профілактика втоми та основні шляхи підвищення ефективності трудової діяльності людини.
7. Поняття тяжкості праці, характерні критерії тяжкості.
8. Поняття напруженості праці, характерні критерії тяжкості.
9. Характеристика інтенсивності роботи людини на виробництві.
10. Статичні і динамічні навантаження людини на виробництві та їх вплив на працездатність.
11. Фізіологічна раціоналізація та її вплив на працездатність.
12. Ергономіка як системний підхід до трудових процесів людини на виробництві.
13. Інженерна психологія у трудовому процесі людини.

14. Технічна естетика та її вплив на процес праці людини.
15. Загальні поняття про «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» та її призначення.
16. Розподіл умов праці виходячи з принципів Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
17. Класифікація робіт за важкістю та енерговитратами виходячи з принципів Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу та їх характеристика.
18. Параметри мікроклімату та їх характеристика, оптимальні та допустимі умови мікроклімату.
19. Вплив мікроклімату умов на організм людини.
20. Гігієнічні критерії оцінки умов праці.
21. Фактори, що визначають умови праці на виробництві, психологічні і фізіологічні межі виробничого середовища.
22. Стан повітря робочої зони у виробничому приміщенні, його характеристика.
23. Основні компоненти повітря, хімічний та іонний склад повітря.
24. Методи визначення шкідливих речовин у повітрі виробничих приміщень.
25. Патогенна дія високої температури на організм людини.
26. Адаптація до впливу високої та низької температури, терморегуляція.
27. Терморегуляція організму людини в процесі праці.
28. Шкідливі речовини у повітрі робочої зони.
29. Методи боротьби з шкідливими речовинами, що потрапляють в повітря робочої зони.
30. Неорганізований повітрообмін в приміщеннях підприємства.
31. Організований повітрообмін в приміщеннях підприємства.
32. Класифікація вентиляції, її завдання, головні параметри.
33. Характеристики вентиляції, вимоги для ефективної роботи.

Лекція № 6. Фактори виробничого середовища: освітлення виробничих приміщень, вібрація, шум, ультразвук та інфразвук.

Самостійна підготовка.

Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму. Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Основні світлотехнічні поняття та одиниці.
2. Значення освітленості для трудової діяльності людини.
3. Види виробничого освітлення та їх характеристика.

4. Вимоги санітарних нормативів щодо застосування виробничого освітлення.

5. Природне освітлення, його значення.
6. Нормування природне освітлення, його коефіцієнт.
7. Штучне освітлення, його значення.
8. Джерела штучного освітлення, їх характеристика.
9. Нормування штучного освітлення.
10. Вимірювання освітленості.
11. Вплив світла на життєдіяльність людини.
12. Характеристика зорової роботи.
13. Лампи розжарювання та їх характеристика.
14. Газорозрядні лампи та їх характеристика.
15. Експлуатація систем виробничого освітлення.
16. Загальна характеристика робочого освітлення.
17. Загальна характеристика аварійного освітлення.
18. Загальна характеристика евакуаційного освітлення.
19. Вібрація та її біологічний вплив на людину.
20. Основні параметри, що характеризують вібрацію та їх характеристика.
21. Загальна вібрація та її характеристика.
22. Локальна вібрація та її характеристика.
23. Параметри вібрації та їх характеристика.
24. Засоби та заходи боротьби з вібрацією.
25. Визначення поняття "шум". Параметри звукового поля.
26. Діапазон частот та звукового тиску, вплив на людину.
27. Засоби захисту органів слуху.
28. Інфразвук. Параметри інфразвукових коливань.
29. Інфразвук. Джерела та його характерні ознаки.
30. Дія інфразвуку на організм людини.
31. Методи та засоби захисту від інфразвуку.
32. Ультразвук. Параметри ультразвукових коливань.
33. Ультразвук. Джерела та його характерні ознаки.
34. Дія ультразвуку на організм людини.
35. Методи та засоби захисту від ультразвуку.

Лекція № 7. Фактори виробничого середовища: електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону, випромінювання оптичного діапазону, іонізуюче випромінювання.

Самостійна підготовка.

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Захист від електромагнітних випромінювань і полів. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Механічні хвильові процеси та їх характеристика.
2. Електромагнітні хвильові процеси та їх характеристика.
3. Джерела електромагнітних полів.

2. Характеристики електромагнітних полів.
3. Вплив електромагнітного поля на організм людини
4. Нормування електромагнітних випромінювань.
5. Методи захисту від електромагнітних випромінювань.
6. Вплив електромагнітного поля на нервову та імунну систему людини;
7. Вплив електромагнітного поля на ендокринно-регуляторну та статеву систему людини.
8. Типи електромагнітних випромінювань та їх використання людиною.
9. Біологічна дія електромагнітного поля на людину.
10. Природні джерела електромагнітних випромінювань.
11. Антропогенні джерела електромагнітних полів.
12. Захист від електромагнітних випромінювань радіочастотного діапазону.
13. Побутові прилади, як джерело електромагнітних полів в житлових приміщеннях.
14. Центр електромагнітної безпеки України, цілі, завдання.
15. Випромінювання видимого діапазону: історія дослідження, фізика випромінювання видимого діапазону.
16. Характеристика інфрачервоного випромінювання, його класифікація.
17. Джерела інфрачервоного випромінювання та їх вплив на організм людини.
18. Лікувальна дія інфрачервоного випромінювання.
19. Вплив інфрачервоного опромінення на насіння зернових та олійних культур.
20. Захист від інфрачервоного випромінювання.
21. Фізика ультрафіолетового випромінювання, джерела випромінювання.
22. Особливості ультрафіолетового випромінювання, його нормування.
23. Ультрафіолетове випромінювання, прилади та методи контролю.
24. Біологічна дія ультрафіолетового випромінювання, знезараження ультрафіолетовим випромінюванням.
25. Засоби та заходи захисту від ультрафіолетового випромінювання.
26. Особливості лазерного випромінювання, його нормування.
27. Ультрафіолетове випромінювання, прилади та методи контролю.
28. Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання.
29. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.
30. Вплив лазерного випромінювання на організм людини.
31. Природа іонізуючого випромінювання, його характеристика, джерела виникнення.
32. Фізичні властивості іонізуючих випромінювань.
33. Електромагнітне іонізуюче випромінювання: характеристика, джерела виникнення.
34. Корпускулярне іонізуюче випромінювання: характеристика, джерела виникнення.
35. Дія радіоактивних речовин на людський організм, засоби та заходи захисту.

Лекція № 8. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень.

Самостійна підготовка.

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Основні вимоги чинного законодавства до розміщення комунікацій: енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць: вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць менеджера підприємства.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Характеристика та умови призначення санітарно-захисної зони.
2. Санітарно-захисні зони від інженерних комунікацій.
3. Санітарно-захисні зони підприємств і виробництв агропромислового комплексу України.
4. Межі санітарно-захисної зони підприємств, визначення, характеристика, вимоги до розміщення об'єктів забудови.
5. Виробничий майданчик для будівництва підприємства, його характеристика, вимоги до розташування будівель та споруд.
6. Упорядкування та озеленення санітарно-захисної зони та виробничого майданчика підприємства.
7. Вибір місця розміщення підприємства, умови та характеристика території майданчика.
8. Умовний розподіл території, при виборі місця розміщення підприємства.
9. Аналіз джерел забруднення атмосфери, який впливає на вибір місця розміщення підприємства.
10. Площадка підприємства, функціональне призначення, характеристика зон, вимоги до забудови.
11. Вимоги при плануванні виробничих приміщень.
12. Вимоги при плануванні допоміжних приміщень.
13. Основні вимоги до енергопостачання підприємства.
14. Основні вимоги до водопостачання підприємства.
15. Основні вимоги до каналізаційних комунікацій підприємства.
16. Основні вимоги до транспортних комунікацій.
17. Основні поняття щодо організації робочих місць. Раціональне розміщення персоналу.
18. Розподіл приміщень при організації робочих місць, планування приміщень.
19. Планування робочих місць. Удосконалення організації й обслуговування робочих місць.
20. Створення психологічного комфорту та підвищення продуктивності праці засобом кольорового оформлення приміщень.
21. Організаційне оснащення робочих місць в управлінській праці.
22. Автоматизовані робочі місця у сфері управління підприємством.
23. Основні види забезпечення автоматизованих робочих місць, їх характеристика.
24. Фактори робочої обстановки, що впливають на здоров'я й безпеку працівників підприємства.

25. Загальні поняття про раціоналізацію режиму праці.
26. Режим роботи й програми якості життя на виробництві.
27. Загальні поняття про зміну робочої обстановки, практика застосування.
28. Гнучкий графік робочого часу, використання на практиці, способи будування, вигоди й проблеми.
29. Умови керування гнучким графіком робочого часу.
30. Загальні поняття про частковий найм й розподіл робочих місць на підприємствах.
31. Проблеми управління в умовах часткового найму й поділу робочих місць на підприємствах.
32. Роль керівника в забезпеченні безпеки праці на підприємстві.
33. Структуру паспорту робочого місця, його характеристика.
34. Вплив ергономічних характеристик робочого місця на працездатність і здоров'я працівника.
35. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.

Модуль № 3. Основи виробничої безпеки.

Лекція № 9. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.

Самостійна підготовка.

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисті засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Небезпека як фактор виробничого середовища підприємства.
2. Категоріювання і класифікація виробничих об'єктів як міра оцінки небезпеки.
3. Безпека виробництв на стадії проектування: розробка, узгодження, затвердження проектної документації виробничих об'єктів.
4. Класифікація виробничого обладнання та його характеристика.
5. Вимоги до надійності виробничого обладнання.
6. Вимоги безпеки, які пред'являються до основного виробничого обладнання.
7. Вимоги до засобів захисту, що входять в конструкцію виробничого обладнання, і сигнальним пристроям.
8. Конструкційні матеріали виробничого обладнання, специфічні умови роботи.
9. Загальні поняття про зниження шуму і вібрації виробничого обладнання, зниження шуму і вібрації в підшипникових вузлах.
10. Зниження рівнів шуму та вібрації в зубчастих передачах і редукторах.
11. Зниження шуму і вібрації, викликаних неврівноваженістю мас обертових деталей.
12. Зниження вібрації виробничого обладнання шляхом вібропоглинання і віброізоляції.
13. Загальні поняття про посудини, що працюють під тиском.

14. Небезпеки, що виникають при експлуатації посудин, що працюють під тиском.
15. Основні заходи безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском.
16. Небезпеки, що виникають при роботі компресорних установок.
17. Основні способи і засоби безпечної експлуатації компресорних установок.
18. Загальні відомості про вантажопідіймальних машинах. Основні небезпеки, що виникають при експлуатації.
19. Дія електричного струму на організм людини.
20. Фактори, що визначають небезпеку ураження електричним струмом.
21. Основні схеми включення людини в електричний ланцюг.
22. Явища при стиканні електричного струму в землю. Напруга кроку.
23. Загальні поняття про характерні шляхи струму в тілі людини.
24. Класифікація приміщень за безпекою ураження електричним струмом.
25. Основні заходи захисту від ураження людини електричним струмом.
26. Небезпека розрядів статичної електрики у виробничих умовах.
27. Основні способи та засоби захисту від розрядів статичної електрики.
28. Виникнення зарядів статичної електрики в атмосфері. Небезпека розрядів атмосферної електрики.
29. Захист виробничих будівель і споруд від блискавки.
30. Організація проведення робіт з підвищеною безпекою. Порядок оформлення робіт з підвищеною безпекою.
31. Безпека при використанні хімічних речовин.
32. Загальні вимоги до безпеки технологічного процесу.
33. Загальні поняття про безпечну експлуатацію електроустановок.
34. Дистанційне управління технологічними процесами і обладнанням.
35. Блокувальні і сигнальні пристрої технологічних процесів і обладнання.

Модуль № 4. Основи пожежної безпеки.

Лекція № 10. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах.

Самостійна підготовка.

Горіння та пожежнебезпечні властивості речовин і матеріалів: умови процесу горіння, класифікація будівельних речовин і матеріалів по походженню, призначенню, займистості, основні властивості будівельних речовин і матеріалів. Категорування приміщень та споруд за вибухо-пожежною і пожежною безпекою: категорування приміщень за вибухо-пожежною і пожежною безпекою, категорування споруд за вибухо-пожежною і пожежною безпекою. Організаційно – технічні заходи забезпечення пожежної безпеки. Технічні засоби протипожежного захисту: установки пожежної сигналізації та пожежогасіння, системи протидимного захисту, системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією, засоби зв'язку, протипожежне водопостачання, пожежна техніка, первинні засоби пожежогасіння.

Питання індивідуальних контрольних робіт.

1. Поняття про пожежу. Класифікація пожеж.
2. Зони пожежі та їх характеристика.
3. Небезпечні та шкідливі чинники пожежі, їх характеристика.
4. Поняття про горіння. Види горіння.

5. Умови, необхідні для виникнення горіння. Характеристика компонентів горіння.
6. Різновиди горіння та їх характеристика.
7. Показники пожежовибухонебезпечності речовин та матеріалів.
8. Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою та їх характеристика.
9. Категорії будівель за вибухопожежною та пожежною небезпекою та їх характеристика.
10. Класифікація вибухо- та пожежонебезпечних приміщень (зон) та їх характеристика.
11. Комплекс заходів та засобів щодо забезпечення пожежної безпеки підприємств. Система запобігання пожежі.
12. Загальні поняття та характеристика систем протипожежного захисту підприємств.
13. Система організаційно-технічних заходів протипожежного захисту на підприємстві.
14. Вогнестійкість будівель та споруд. Підвищення вогнестійкості будівельних конструкцій.
15. Протипожежні перешкоди та захист отворів у них.
16. Протидимний та противибуховий захист будівель та споруд.
17. Загальні поняття про протипожежні розриви між виробничими будівлями промислових і сільськогосподарських підприємств.
18. Евакуація людей з будівель та приміщень у разі виникнення пожежі.
19. Загальні поняття про плани евакуації. Основні умовні графічні пожежні позначення.
20. Способи припинення горіння та основні вогнегасні речовини.
21. Основні вогнегасні речовини.
22. Спеціальне навчання та перевірка знань працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою.
23. Загальні питання про проведення протипожежних інструктажів на підприємстві. Вступний та первинний протипожежний інструктаж. Відповідальність за проведення інструктажів.
24. Організація і порядок проведення повторного, позапланового та цільового протипожежних інструктажів. Відповідальність за проведення інструктажів.
25. Спеціальне навчання та перевірка знань працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою.
26. Загальні поняття про хімічне гальмування (інгібування) швидкості реакцій окиснення (горіння) у полум'ї.
27. Загальні поняття та характеристика установок та засобів гасіння пожеж.
28. Загальні поняття та характеристика первинних засобів пожежогасіння. Пожежний інвентар та інструмент.
29. Загальні поняття та характеристика технічних засобів припинення горіння.
30. Призначення, характеристика, принцип дії, правила застосування порошкових вогнегасників.
31. Призначення, характеристика, принцип дії, правила застосування пінних вогнегасників.

32. Призначення, характеристика, принцип дії, правила застосування вуглекислотних вогнегасників.

33. Призначення, характеристика, принцип дії, правила застосування аерозольних вогнегасників.

34. Загальні поняття та характеристика зовнішнього протипожежного водопостачання підприємства.

35. Загальні поняття та характеристика внутрішнього протипожежного водопостачання підприємства.

4. Методичні вказівки до виконання індивідуального контрольного завдання

4.1. Загальні вимоги до оформлення роботи

Після вивчення теоретичної частини курсу, студенти виконують індивідуальне контрольне завдання. Індивідуальне контрольне завдання пишуть чітко і розбірливо на аркушах паперу формату А - 4 з полями для зауважень викладача-рецензента.

Робота виконується у рукописному виді на одному боці паперу формату А4 з розмірами сторін 210 × 297 мм. Поля: зліва - 30 мм, справа - 15 мм, зверху - 20 мм, знизу - 15 мм. Кожен абзац починається відступом, рівним 12,5 мм від лівого краю. Робота пишеться чорним чорнилом чітким розбірливим почерком, а також враховуються всі перераховані вище вимоги. Кількість сторінок індивідуального контрольного завдання не більше 3 – 5 сторінок. Помилки і графічні неточності, виявлені в процесі виконання роботи, допускається виправляти зафарбовуванням штрихом і написанням на тому ж місці виправлених матеріалів.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані починаючи з титульного листа (на титульному листі номер не ставиться). Номери сторінок ставляться арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. Виконана індивідуальне контрольне завдання вкладається в обкладинку і зшивається.

Структурними елементами тексту роботи є розділ і підрозділ (голова та параграф). Розділи (глави) повинні мати порядкові номери в межах всієї роботи, позначений арабськими цифрами з крапкою, підрозділи (параграфи) - в межах кожного розділу. Номери підрозділів складаються з номерів розділу і підрозділу, розділених крапкою. В кінці номера підрозділу також ставиться крапка (наприклад 1.1., 2.1.). Найменування розділів і підрозділів повинні бути короткими. Найменування розділів і підрозділів записуються у вигляді заголовків. Перенесення слів у заголовках і підкреслення заголовків не допускається. Відстань між заголовком розділу і текстом при виконанні роботи має становити 5 – 7 мм. Відстань між заголовком підрозділу і текстом - 1 інтервал. У межах одного розділу кожний наступний підрозділ розташовується в міру закінчення попереднього. Якщо після заголовка підрозділу на сторінці міститься менше трьох рядків тексту, по підрозділ слід почати з нової сторінки.

4.2. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання

Титульний лист індивідуального контрольного завдання є першим листом індивідуальної роботи і містить загальні відомості про неї. На титульному аркуші зверху вказується назва вищого навчального закладу та кафедри, де виконана робота. У середині аркуша великим шрифтом прописними літерами розташовується

назва індивідуального контрольного завдання. У нижній частині титульного листа вказуються прізвище та ініціали студента, найменування навчальної дисципліни, курс, спеціальність, група; нижче прізвище, ініціали вченої ступінь, вчене звання (посада) викладача. Внизу титульного аркуша зазначається місце і рік виконання роботи. Приклад оформлення титульного листа наведено у додатку 1.

4.3. Оформлення змісту індивідуального контрольного завдання

Якщо індивідуальне контрольне завдання має розділи і підрозділи необхідно починати роботу з змісту. Зміст відображає короткий зміст індивідуального контрольного завдання. Воно включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), а також введення, висновок, перелік прийнятих скорочень, список використаної літератури та додатку. У змісті проти кожної назви окремої частини роботи в правій стороні аркуша в одну колонку проставляються номер сторінки, з якої починається ця частина роботи. Текст роботи розташовується в точній відповідності зі змістом. Якщо індивідуальне контрольне завдання не має розділів і підрозділів відображати зміст не треба.

4.4. Оформлення основної частини індивідуального контрольного завдання

В основній частині викладається зміст теми. Цю частину рекомендується розділити на питання, що розкривають сутність проблеми. Збільшувати кількість питань не слід, так як це призведе до їх поверхневої розробки чи значного перевищення обсягу роботи. Обсяг – 8 – 12 сторінок.

4.4.1. Оформлення ілюстрацій

Текстовий зміст роботи може бути проілюстровано графіками, діаграмами, схемами. Вони можуть бути розташовані як по ходу написання роботи (по можливості ближче до відповідних частин тексту), так і в кінці її на окремих сторінках або у додатку.

Ілюстрації розташовуються так, щоб їх було зручно розглядати без повороту аркуша або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна ілюстрація повинна мати внизу підпис «малюнок», порядковий номер і назву. Усі ілюстрації нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Якщо при посиланні номер малюнка не вживається, то слово «малюнок» пишеться повністю (на цьому малюнку зображено ...). Посилання на раніше згадані ілюстрації, робляться з скороченням слова «дивись». Наприклад: «див рис. 1.2. ».

Сама ілюстрація і її назва мають бути розташовані на одному аркуші. Допускається нумерація ілюстрацій у межах всієї роботи.

Кожна ілюстрація, якщо вона не складена не особисто студентом, повинна мати посилання на літературне джерело, звідки вона була запозичена.

4.4.2 Побудова таблиць

Цифровий матеріал, представлений у роботі, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати заголовок і порядковий номер. Тема пишуть малими літерами і розміщується над таблицею посередині.

Усі таблиці, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами. Над правим верхнім кутом таблиці міститься напис «Таблиця ...» із зазначенням її номера. Якщо в тексті лише одна таблиця, то номер їй не присвоюється і слово «таблиця ...» не пишуть. На всі таблиці в тексті роботи повинні бути посилання.

Таблиці розміщують у тексті одразу за першим згадуванням про неї. Невеликі таблиці розташовують безпосередньо в тексті по ходу викладу матеріалу, для великих таблиць відводиться окрема сторінка. Таблиці, як правило, не розриваються. Не допускається розміщувати таблицю і її заголовок на різних сторінках.

Якщо таблиці не вміщуються на одному аркуші, то її переносять на інший аркуш і в цьому випадку в таблиці вводиться нумерація граф.

Таблиці повинні бути наочними, зрозумілими без звернень до тексту. В іншому випадку таблиця повинна супроводжуватися необхідними коментарями в тексті, безпосередньо прилягає до таблиці, або в спеціальному примітці до таблиці.

4.4.3. Позначення формул

Формули, якщо їх в роботі більше одного, нумеруються арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою. Формулу слід розташовувати в середині рядка. Номер вказується з правої сторони аркуша на рівень формули в круглих дужках.

На номер використаної формули робиться посилання в тексті. Наприклад, «... у формулі 1.1. показана залежність ... ». Допускається послідовна нумерація формул у межах всієї роботи. Формули слід виділяти з основного тексту вільними рядками.

Якщо формула запозичена у якого-небудь автора або взята з навчального посібника, необхідно робити обов'язкову посилання на її першоджерело в тексті роботи або у примітці.

4.4.4. Посилання

У тексті роботи допускаються посилання на нормативно-правові акти, соціально-економічну літературу та інші бібліографічні джерела. Посилатися слід на бібліографічний джерело в цілому або на його розділи і додатки. Посилання робляться на ті першоджерела, які використовувалися при написанні роботи. При надсиланні до твору (джерелу), опис якого включено в список використаної літератури, в тексті роботи після згадки про нього проставляють у квадратних дужках номер, під яким воно значиться в бібліографічному списку, і номер сторінки. Наприклад, [2.9, с.59] - стор 59 дев'ятого джерела з другого розділу списку літератури (див. пункт «список літератури»).

4.5. Оформлення переліку прийнятих скорочень індивідуального контрольного завдання

У тексті всі слова повинні писатися повністю. Винятки становлять загальноприйняті скорочення. Якщо в індивідуальному контрольному завданні прийнята особлива система скорочень, в ній повинен бути наведений перелік прийнятих скорочень, що міститься в кінці роботи перед списком літератури індивідуального контрольного завдання і включається в зміст.

4.6. Оформлення списку літератури індивідуального контрольного завдання

Список літератури повинен містити перелік літературних джерел які вивчаються в процесі дослідження проблеми, офіційні нормативні акти, спеціальні, періодичні, методичні, статистичні та інші матеріали.

При цитуванні джерел обов'язкове посилання на них з дотриманням основних правил цитування. Список літератури, використаних при написанні роботи подається у такому порядку:

1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, НПАОП, Рекомендації структурних органів влади).

2. Основна література (підручники, навчальні посібники, практикуми, курси лекцій).

3. Додаткова література (ДБН, ДСанПіН, ДСН, ДСТУ, ГОСТ, ССБТ, Міждержавні стандарти, Рекомендації, Директива, Переліки).

4. Інтернет-ресурси (офіційні сайти відповідних державних органів влади, інформаційно-пошукових правових систем, бібліотек, порталів, інтернет-газет).

Літературні джерела розташовуються в алфавітному порядку за першими літерами прізвища автора або назви матеріалу.

4.7. Оформлення додатків індивідуального контрольного завдання

У додаток включаються матеріали, які автор вважає за доцільне винести за межі основного тексту. Додатки необхідно розташовувати після списку літератури індивідуального контрольного завдання.

Дані вимоги є обов'язковими для всіх виконуваних студентських робіт, однак в окремих випадках, викладач може висунути додаткові вимоги.

4.8. Додатки.

4.8.1. Оформлення титульного листа індивідуального контрольного завдання.

Додаток 1.

Миколаївський національний аграрний університет
Кафедра методики професійного навчання

Індивідуальне контрольне завдання

Тема № 1 «Причини виробничого травматизму та захворювань»
з дисципліни дисципліни «Основи охорони праці» («Охорона праці»)

Виконав студент:
Іванов І.І.
Група: Б 5/4
Керівник:
Курепін В.М.

5. Список літератури, потрібний для освоєння теоретичних питань та вирішення індивідуальних контрольних робіт

1. Про охорону праці : закон України від 14 жовтня 1992 року N 2695-XII / Верховна рада України. – К. : Відомості Верховної ради, 2012. – № 48. - 16 с.
2. Кодекс законів про працю України : від 10.12.1971 № 322-VIII / Верховна рада України. – К. : Держгірпромнагляд, 2015. – 57 с.
3. Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 / Кабінет Міністрів України // Охорона праці. – 2015. - № 7. – С. 18-24.
4. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 6. – С. 23-29.
5. Про затвердження порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 444 від 26.06.2013 р. / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>.
6. Правила пожежної безпеки в Україні [Електронний ресурс] : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417 / Міністерство внутрішніх справ України. - Режим доступу : <http://prb2015.io.ua/>.
7. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства: наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 9. – С. 2-7.
8. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці : наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 11. – С. 8-12.
9. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 11. – С. 15-22.
10. Положення про розробку інструкцій з охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2014. - № 10. – С. 14-17.

11. Типове положення про службу охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 1. – С. 8-13.
12. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій : наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 3. – С. 15-23.
13. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві : наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132 / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 3. – С. 29-31.
14. Побудова, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці : рекомендації Голови Держгірпромнагляду 07.02.2008 р. / Держгірпромнагляд // Охорона праці. – 2015. - № 8. – С. 3-5.
15. Протоєрейський О. С. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / О. С. Протоєрейський, О. І. Запорожець. – К. : НАУ, 2005. – 268 с.
16. Березуцький В. В. Основи охорони праці : підручник / В. В. Березуцький. – К. : Факт, 2005. – 480 с.
17. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : підручник / В.Ц. Жидецький. – Львів : УАД, 2006 – 336 с.
18. Гогіташвілі Г. Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами : навчальний посібник / Г. Г. Гогіташвілі, Є. Т. Карчевські, В. М. Лапін. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
19. Катренко Л. А. Охорона праці : навчальний посібник / Л. А. Катренко, Ю. В. Кіт, І. П. Пістун. – Суми : Університетська книга, 2009. – 540 с.
20. Перелік робіт з підвищеною небезпекою : наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15 / Держнаглядохоронпраці // Охорона праці. – 2013. - № 3. – С. 7 - 9.
21. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі : наказ МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994 р. № 263/121 / Держнаглядохоронпраці // Охорона праці. – 2013. - № 4. – С. 3 - 8.

22. Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників : директива Ради Європейських Співтовариств (89/391/ЕЕС): 89/391/ЕЕС. - Чинний з 2012-24-12. – К. : Держсанстандарт України, 2009. – 19 с.

23. Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці : конвенція МОП 187. - Чинний з 2008-22-10 // Охорона праці. – 2013. - № 7. – С. 17-19.

24. Соціальна відповідальність : міжнародний стандарт (SA8000: 2001): SAI SA8000: 2001 Social Accountability International. - Чинний з 1997-21-08 // Охорона праці. – 2013. - № 11. – С. 2-9.

25. Настанова по соціальній відповідальності : міжнародний стандарт (ISO 26000:2010): ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility. – Чинний з 2010-28-10 // Охорона праці. – 2013. - № 11. – С. 10-15.

26. Системи менеджменту охорони праці. Вимоги : міжнародний стандарт (OHSAS 18001:2007): OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. - Чинний з 2007-20-08 // Охорона праці. – 2013. - № 12. – С. 3-8.

Навчальне видання

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Укладачі: Курепін Вячеслав Миколайович

Яблуновська Катерина Олександрівна

Формат 60 x 84/16. Ум. друк. арк. 3,3

Тираж 20 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського Національного аграрного університету.

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.